

Nederlandse Taalunie

De Taalunie in 2003 en 2004: een tussenbalans

ru

Nederlandse Taalunie

De Taalunie in 2003 en 2004: een tussenbalans

ru

Inhoudsopgave

1. “Taalunie, mag het ietsje meer zijn?”	3
2. Nederlandse Taalunie: een taal, drie landen	6
3. Taal en taalbeleid, digitaal en analoog	8
4. Nederlands in de wereld	11
5. Onderwijs: basis voor samenwerking	14
6. Literatuur en lezen in Nederland en Vlaanderen	16
7. Communicatie: vernieuwd en toch herkenbaar	19
Bijlagen	
Begroting 2004 versus herziene begroting 2003	21
Besluiten van het Comité van Ministers in 2003 en 2004	24

1. “Taalunie, mag het ietsje meer zijn?”

Gesprek met algemeen secretaris Koen Jaspaert

De Taalunie heeft in 2003 een betekenisvolle verandering doorgemaakt: door de toetreding van Suriname als geassocieerd lid zijn nu alle landen waar het Nederlands een voertaal of een officiële taal is, in één organisatie verenigd. Ook op een andere manier kijkt de Taalunie over de traditionele grenzen heen: de oprichting van EFNIL, de Europese Federatie van Nationale Taalinstellingen, legt de basis voor een Europees beleid over meertaligheid. Een belangrijke mijlpaal binnen de ‘taalgrenzen’ is tot slot de oprichting van de centrale voor taal- en spraaktechnologie (TST-centrale). Deze centrale gaat een sleutelrol vervullen bij het beheer en onderhoud van taaldatabanken en -producten die specifiek voor het Nederlands met overheidsgelden zijn ontwikkeld. Met deze resultaten op zak is het geen wonder dat de evaluatiecommissie, die in 2003 de werkzaamheden van de Taalunie heeft doorgelicht, tot een overwegend positief oordeel kwam.

Het afgelopen jaar zijn de activiteiten van de Taalunie geëvalueerd. De belangrijkste uitkomst is dat de Taalunie goed werk levert, aldus algemeen secretaris Koen Jaspaert: “De commissie geeft aan dat de Taalunie erin slaagt haar inhoudelijke doelstellingen te realiseren. De Taalunie werkt dus naar behoren. Daarnaast heeft de commissie een aantal terreinen aangewezen waarvan men zegt: het is al goed, maar het mag nog ietsje meer zijn. Zo heeft de commissie aangegeven dat er een betere samenspraak moet komen tussen Nederland en België over beleid ten aanzien van het Nederlands in Europa. Het punt dat de commissie het duidelijkste naar voren heeft gebracht, is de communicatie. Daarover heeft men gezegd: ‘De Taalunie doet goed werk, maar er zijn meer mensen die dat mogen weten.’”

Zichtbaarheid

Een van de uitkomsten van de evaluatie is dat de Taalunie te weinig zichtbaar is. Dat is echter meer dan alleen een kwestie van communicatie; in de visie van Jaspaert is zichtbaarheid nauw verbonden met de doelstellingen van de Taalunie. “Als het gaat om

zichtbaarheid, moeten we eerst de vraag stellen: hoe zichtbaar moet de Taalunie zijn en op welke terreinen? Er zijn veel organisaties die goed werk doen, maar waarvan nog nooit iemand gehoord heeft. Ik verwacht dat er een grondige discussie op gang komt tussen de verschillende organen van de Taalunie over deze zichtbaarheid. Die discussie zou ook consequenties kunnen hebben voor de producten van de Taalunie. Als de Taalunie bijvoorbeeld onderwijsmateriaal zou maken of bijscholing zou verzorgen, zouden we meer bekendheid krijgen binnen het onderwijsveld. Door de vraag te stellen naar communicatie, vraagt men ook meteen naar de taak van de Taalunie. Ik heb al met het Comité van Ministers afgesproken dat we daar eens grondig over in discussie gaan.”

Overigens benadrukt Jaspaert dat de opmerkingen van de commissie niet inhouden dat de Taalunie niet goed communiceert. De Taalunie doet wat ze heeft afgesproken, zegt hij: “De afgelopen jaren hebben we heel duidelijk de missie en de werkerterreinen van de Taalunie afgebakend. Juist door die toegenomen helderheid kan nu de vraag gesteld worden of de Taalunie misschien ook andere werkerterreinen moet betreden of andere producten moet gaan vervaardigen.”

Europa

Een ander punt dat bij de evaluatie aan de orde is gekomen, is de plaats van het Nederlands binnen Europa. De commissie vindt dat de positie van het Nederlands in Europa onvoldoende aandacht krijgt. De Taalunie wil via haar Europese contacten meer aandacht vragen voor een structureel taalbeleid. Jaspaert: “De Taalunie heeft er steeds voor gekozen om ook op dit punt een instrumenteel beleid te volgen. Daarbij staat het belang van de individuele taalgebruiker centraal. We voelen niets voor een symbolische taalpolitiek van grote gebaren; het gaat ons erom dat het Nederlands een goede positie heeft in Europa. Vanuit die invalshoek hebben we ervoor gekozen om het Nederlands niet op zichzelf te verdedigen. We willen juist samen met andere Europese lidstaten een beleid ontwikkelen dat gericht is op meertaligheid.”

“Wij vinden dat het taalbeleid in Europa niet een optelsom moet zijn van het beleid van vijftien of vijftientig lidstaten die allemaal roepen: mijn taal is belangrijk. Ons standpunt is: Europa is een meertalig gebied en zal dat tot in lengte van dagen blijven. We moeten daar een goed beleid voor ontwerpen. Vandaar dat wij sterk investeren in die samenwerking binnen Europa. De Taalunie is de motor geweest achter de oprichting van de Europese Federatie van Nationale Taalinstellingen (EFNIL). Vanuit EFNIL willen we nu de stap zetten naar een echt Europees beleid, gericht op meertaligheid. Het feit dat er nog tien lidstaten bijkomen, betekent dat EFNIL nog verder zal uitbreiden en dat de werking gecompliceerder zal worden.”

In de tweede helft van 2004 is Nederland voorzitter van de Europese Unie. Een kans voor de Taalunie, vindt Jaspaert: “Wij hebben het Comité van Ministers gevraagd om daarvan gebruik te maken om aandacht te vragen voor een Europees beleid, gericht op meertaligheid. Tot nu toe vindt de EU talen en meertaligheid zó belangrijk, dat ze er niets aan doen. Er is geen commissaris bevoegd om daar uitspraken over te doen. Het taalbeleid in het algemeen is niet belegd binnen Europa. Dat probleem willen wij aanpakken, en daarbij kan een organisatie als EFNIL een belangrijke rol spelen.”

Suriname

Eind 2003 is Suriname geassocieerd lid geworden van de Taalunie. Hoewel het verdrag is getekend, treedt het pas echt in werking als Suriname het geratificeerd heeft. Als dat rond is, kan de Taalunie beginnen met haar activiteiten. Jaspaert noemt alvast twee voornemens: “Om te beginnen het onderwijs in en van het Nederlands in Suriname. Dat wordt een zwaartepunt. Suriname is een land met 22 talen, waarbij het Nederlands de rol van *lingua franca* vervult. Het is ook de taal van het onderwijs. Dat betekent voor docenten dat een goede kennis van het Nederlands een voorwaarde is voor onderwijskundig succes. We zijn van plan om dit najaar een grote werkconferentie in Suriname te beleggen om na te gaan wat we op dat vlak kunnen bijdragen.”

Het tweede punt heeft te maken met de taal, het Surinaams Nederlands: “We willen de komende tijd nagaan hoe we dat bijvoorbeeld in de spelling moeten betrekken en op welke wijze we daarmee in woordenboeken

moeten omgaan. Verder verwacht ik dat in 2004 een woordenboek Sranan-Nederlands verschijnt.”

Letteren

Zowel het Comité van Ministers als de Raad van de Nederlandse Taal en Letteren heeft zich in 2003 beziggehouden met een gezamenlijk letterenbeleid. Het Comité heeft invulling gegeven aan het meerjarenbeleidsplan op het gebied van letteren. In het najaar van 2003 heeft het drie speerpunten voor de komende jaren vastgesteld. “Ten eerste de inhoudelijke verdieping van het letterenbeleid”, zegt Jaspaert. “Daarbij gaat het vooral om de functie van lezen, letteren en literatuur in onze maatschappij. Bovendien moet duidelijk zijn welke rol de overheid heeft als het gaat om het stimuleren van lezen. De tweede lijn heeft betrekking op de relevante informatie op dit terrein. Wij gaan inventariseren welke informatie nodig is, welke informatie beschikbaar is en of deze informatie de juiste personen bereikt. De derde lijn is specifiek voor de situatie van de Taalunie: wij willen de gemeenschappelijke beleving van het gezamenlijke culturele bezit, van de literaturen van drie landen, meer stimuleren. Wij willen Nederlanders, Vlamingen en Surinamers meer met elkaar in contact brengen als het om letteren gaat.”

TST-centrale

Een belangrijk voornemen voor 2003 was de oprichting van de centrale voor Taal- en Spraaktechnologie, de TST-centrale. Inmiddels is de oprichting een feit en kan worden begonnen met het overbrengen van bestanden. Vanaf 2004 worden de eerste bestanden bewaard, beheerd en beschikbaar gesteld aan gebruikers. Jaspaert vertelt over de inhoud: “Het gaat in eerste instantie om het Corpus Gesproken Nederlands: een verzameling van negen miljoen woorden met spraakopnames en informatie over deze woorden. Die informatie kan gebruikt worden voor alle vormen van onderzoek naar het gesproken Nederlands en voor de ontwikkeling van praktische toepassingen voor het Nederlands. Ook afgerond zijn de producten van de CLVV, de Commissie Lexicale Vertaalvoorzieningen. Daarbij gaat het om instrumenten die gebruikt zijn om woordenboeken te maken, zoals een basiswoordenlijst van het Nederlands en een omzettingsprogramma. In 2004 wil de TST-centrale de corpora van het Instituut voor

Nederlandse Lexicografie (INL) breder beschikbaar stellen.”

Kaderstellende teksten

Jaspaert benadrukt dat de Taalunie de activiteiten op het gebied van het onderwijs Nederlands binnen het taalgebied in de afgelopen periode veel beter heeft afgebakend. “De laatste jaren hebben we veel ervaring opgedaan met kaderstellende teksten, basisdocumenten over bepaalde aspecten van het onderwijs. Deze teksten bieden een goed uitgangspunt om na te gaan welke onderwerpen zich lenen voor een nadere Vlaams-Nederlandse uitwerking. We hebben gezien dat het opstellen van deze teksten goed werkt en we gaan ons daar steeds meer op richten. In 2003 heeft dat onder meer de tekst *Dertien doelen in een dozijn* opgeleverd. Daarin staat de taalvaardigheid Nederlands centraal die je moet hebben om een goede leraar te zijn.”

Begin 2004 is opnieuw een basisdocument verschenen, dit keer over laaggeletterdheid. Wat moeten mensen kunnen lezen en schrijven om in deze maatschappij goed te kunnen functioneren? Jaspaert tot slot: “Ook daarbij willen we met verschillende partijen kijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat meer mensen aan die voorwaarden voldoen, en hoe Vlaanderen en Nederland meer met elkaar kunnen samenwerken en van elkaar profiteren.”

Met ingang van 1 september neemt Koen Jaspaert afscheid van de Taalunie. Hij heeft dan ruim zes jaar als algemeen secretaris de belangen van het Nederlands behartigd. Per 1 september keert hij terug naar de Universiteit van Leuven, waar hij ook voorheen werkzaam was.

2. Nederlandse Taalunie: een taal, drie landen

Het Nederlands wordt gesproken in Nederland, Vlaanderen en Suriname. Het is de moedertaal van zestien miljoen Nederlanders en zes miljoen Vlamingen, terwijl het in Suriname fungeert als verbindend element tussen meer dan 20 andere talen. Nederland en Vlaanderen werken al langer samen op het gebied van taal, taalbeleid, taalonderwijs en letteren. Vanaf 1980 krijgt die samenwerking gestalte in de Nederlandse Taalunie. Sinds eind 2003 maakt ook Suriname als geassocieerd lid deel uit van de Taalunie. Drie landen met een verschillende historie, maar met een duidelijk gezamenlijk belang: een taal waarvan zo veel mogelijk inwoners zo goed mogelijk gebruik kunnen maken. Binnen het taalgebied, maar ook daarbuiten.

Samenwerking is krachtenbundeling

Samenwerking op het gebied van taal en letteren kan een aanzienlijke meerwaarde opleveren. Ontwikkelingen op het gebied van taal en letteren doen zich vaak in meerdere landen tegelijk voor. Samenwerking spaart geld en krachten uit, versterkt de positie van het Nederlands en voorkomt dat het wiel meerdere keren uitgevonden moet worden. Een paar voorbeelden van samenwerking:

- invoering van een gezamenlijke spelling;
- gezamenlijke ontwikkeling van dure hulpmiddelen, zoals naslagwerken;
- verzameling van expertise en ervaring rond onderwijs Nederlands;
- bijscholing van docenten Nederlands en van literair vertalers;
- taalbeleid in Europees en internationaal verband.

Taal, onderwijs en letteren

Taal, onderwijs en letteren zijn de beleidsterreinen waarop de Taalunie actief is. Bij taal gaat het bijvoorbeeld om de gemeenschappelijke ontwikkeling van taalvoorzieningen, zoals woordenboeken en grammatica's. Voor die voorzieningen worden bestanden aangelegd en applicaties ontwikkeld; digitale opslag en beheer van taalbestanden maken de weg vrij voor nieuwe toepassingen, bijvoorbeeld op het gebied van vertalen. Maar bij taal hoort ook taalbeleid: denk aan de positie van het Nederlands

in Europa. Op dat gebied werkt de Taalunie samen met vergelijkbare organisaties in andere Europese landen.

Op onderwijsgebied voeren de Taalunielanden elk hun eigen nationaal beleid. Het Taaluniebeleid vormt een aanvulling hierop. Deskundigheidsbevordering, nascholing en de ontwikkeling van gemeenschappelijke uitgangspunten zijn onderwerpen waarbij de Taalunie een duidelijke meerwaarde vertegenwoordigt. De Taalunie heeft zich oorspronkelijk vooral met het basis- en voortgezet onderwijs beziggehouden, maar sinds 2000 staat het onderwijs Nederlands als tweede taal bij volwassenen ook prominent op de agenda.

Ook buiten het taalgebied wordt Nederlands onderwezen. Aan 220 universiteiten in 43 landen wordt in de een of andere vorm Nederlands aangeboden. De Taalunie steunt buitenlandse universiteiten met subsidies en stelt centrale voorzieningen beschikbaar.

Voor een gezamenlijk *letterenbeleid* in Taalunieverband is het nodig informatie en documentatie te bundelen en aan het veld beschikbaar te stellen. Dit is een van de terreinen waarop de Taalunie een bijdrage kan leveren. Een ander speerpunt is aandacht voor de plaats die lezen en boeken in onze maatschappij innemen. De Taalunie gaat na op welke beleidsonderdelen samenwerking gewenst is.

Advies, beleid, controle en uitvoering

De Taalunie bestaat uit vier organen: het Comité van Ministers, de Interparlementaire Commissie, De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren en het Algemeen Secretariaat. Hieronder staan ze in schema:

Het beleid wordt vastgesteld door het Comité van Ministers: de Vlaamse en Nederlandse bewindslieden voor onderwijs en cultuur. De Interparlementaire Commissie, samengesteld uit tweeëntwintig Nederlandse en Vlaamse volksvertegenwoordigers, controleert het beleid.

Het belangrijkste adviesorgaan van de Taalunie is de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren, die bestaat uit twaalf leden. De beleidsvoorbereiding en uitvoering zijn in handen van het Algemeen Secretariaat. Dit wordt gevormd door ongeveer vijftwintig medewerkers onder leiding van de algemeen secretaris. Suriname wordt betrokken bij de werking van alle organen. In 2004 zal deze samenwerking verder worden uitgewerkt. Koen Jaspaert vervult sinds 1998 de functie van algemeen secretaris. In het najaar van 2004 zal een nieuwe algemeen secretaris worden aangesteld.

3. Taal en taalbeleid, digitaal en analoog

Het taalbeleid van de Taalunie heeft in 2003 de nodige successen opgeleverd. Zo is in het afgelopen jaar de centrale voor taal- en spraaktechnologie opgericht. Deze centrale gaat de komende jaren een belangrijke rol spelen bij het beheer en onderhoud van digitale taalbestanden en hulpmiddelen. Een andere mijlpaal was de oprichting van de Europese Federatie van Nationale Taalinstellingen (EFNIL). De intentie is dat deze organisatie een sleutelrol gaat spelen bij de ontwikkeling van een beleid over meertaligheid in een groeiende Europese Unie. Maar ook andere projecten op taalgebied hebben in 2003 de aandacht van de Taalunie gevraagd, zoals de ontwikkeling van een virtueel loket voor terminologie. Bovendien wordt er hard gewerkt aan de herziene editie van de Woordenlijst Nederlandse taal, die eind 2005 zal verschijnen.

TST-centrale

Met de oprichting van de centrale voor taal- en spraaktechnologie is een lang gekoesterde wens van de Taalunie in vervulling gekomen. Centraal daarbij staat het uitgangspunt dat bestanden en hulpmiddelen op het gebied van taal op zo veel mogelijk manieren beschikbaar gesteld worden. Hierbij zijn digitale hulpmiddelen van steeds groter belang, zowel voor de wetenschap als voor het publiek. Sinds 1999 buigt het TST-platform (platform voor taal- en spraaktechnologie) zich over deze materie. Dit platform heeft de volgende doelstellingen:

- het bijeenbrengen van verschillende partijen op het gebied van TST, bijvoorbeeld bedrijven, universiteiten en overheden.
- het onderhoud en beheer van digitale hulpmiddelen in de TST-centrale die in 2003 is opgericht.
- onderzoek naar en ontwikkeling van nieuwe digitale hulpmiddelen; dit gaat concreet van start in 2004.

De TST-centrale is opgericht om ervoor te zorgen dat digitale hulpmiddelen die met overheidsgeld zijn ontwikkeld, goed onderhouden en beheerd worden. De belangrijkste zijn het Corpus Gesproken Nederlands, de bestanden van de Commissie voor Lexicografische Vertaalvoorzieningen

(CLVV), diverse terminologiecollecties, de vertaalbestanden van NL-Translex, verschillende spellingbestanden en de digitale lijst Buitenlandse aardrijkskundige namen in het Nederlands.

Een groot deel van deze bestanden zijn in 2003 of begin 2004 gereedgekomen en moeten nu beheerd en onderhouden worden. De TST-centrale treedt in 2004 dus concreet in bedrijf. Het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL) zal ervoor zorgen dat onderhoud wordt uitgevoerd en dat materialen beschikbaar worden gemaakt. Daarnaast gaat het INL onderzoek doen naar de mogelijkheden om verschillende bestanden te combineren.

Onderzoek en ontwikkeling

Inmiddels is er een rapport over de zogenoemde basistaalvoorzieningen (BATAVO) verschenen. Hierin heeft het TST-platform aangegeven welke nieuw te ontwikkelen hulpmiddelen prioriteit zullen krijgen. In 2004 zal een nieuw Vlaams-Nederlands TST-programma aandacht besteden aan het realiseren van deze prioriteiten, aan het promoten van onderzoek op het gebied van TST en aan het stimuleren van de vraag naar technologische toepassingen voor het Nederlands. Denk hierbij bijvoorbeeld aan digitale woordenboeken, spelling- en grammaticacontrole bij tekstverwerkingssoftware en spraakgestuurde informatie- en navigatiesystemen in auto's.

Over onderzoek naar TST wordt ook in Europees verband nagedacht. De Taalunie was vertegenwoordigd in Euromap, een samenwerkingsverband van Europese instellingen die actief zijn op het gebied van TST en zal opnieuw deelnemen aan een initiatief waarbij overheidsprogramma's op TST-gebied elkaar informeren.

Corpus Gesproken Nederlands

Begin 2004 is het Corpus Gesproken Nederlands (CGN) voltooid. Het CGN is een grote databank van het Nederlands zoals dat wordt gesproken door volwassenen in Nederland en Vlaanderen. Het corpus bevat ruim 9 miljoen woorden, waarbij alle opnames zijn uitgeschreven en van diverse aan-

vullende informatie voorzien. Het CGN is interessant voor zowel het bedrijfsleven als de wetenschap. De wetenschap kan het corpus gebruiken als bron voor onderzoek naar allerlei verschijnselen in de gesproken taal. Voorbeelden zijn regionale taalverschillen in Nederland en Vlaanderen, verschillen in uitspraak tussen mannen en vrouwen en verschillen in spraak bij formele en informele gesprekken. Voor het bedrijfsleven is het CGN onder andere van belang voor de ontwikkeling van allerlei praktische toepassingen. Zo zal het worden gebruikt voor het “trainen” van computers zodat zij het Nederlands van de verschillende gebruikers kunnen herkennen.

In maart 2004 is de laatste en definitieve release verschenen. Het corpus is beschikbaar op 200 cd-rom's, en komt ook uit op 40 dvd's. De Taalunie is eigenaar van het CGN en is ook verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer, dat zal plaatsvinden binnen de TST-centrale.

Terminologie

De Taalunie is al enige tijd bezig met de voorbereiding van een terminologiedepot, een centrale plaats waar terminologie verzameld, bijgehouden en beschikbaar gesteld kan worden. Als eerste stap wil de Taalunie een virtueel loket op internet openen, waar men terecht kan voor informatie en documentatie op het gebied van terminologie. Dit project is gestart op 1 oktober 2003, en zal naar verwachting per 1 juli 2004 zijn afgerond. Het loket beperkt zich in eerste instantie tot informatie over terminologie, zoals cursusinformatie en een digitale en geactualiseerde bibliografie. Het loket wordt onderdeel van het Taalunieversum.

In de nabije toekomst gaat de terminologiecentrale deel uitmaken van de TST-centrale. Het is de bedoeling op korte termijn zo veel mogelijk terminologie(ën) te verzamelen. Op dit moment benadert de Taalunie, met name in de publieke sector, bestaande beheerders en producenten met het verzoek hun lexica af te staan voor onderzoek en taalontwikkeling. Daarbij gaat het zowel om Nederlandstalige als meertalige woordenlijsten. De verwachting is dat de eerste terminologieën in de loop van 2004 beschikbaar komen. Door de genoemde ontwikkelingen heeft de centrale database voor overheidsterminologie vorig jaar minder prioriteit gekregen.

Spellingherziening

In 2005 komt er een herziene versie uit van de Woordenlijst der Nederlandse Taal. De voorbereidingen hiervoor liggen op schema. Inmiddels is een platform opgericht voor samenwerking tussen betrokken partijen, zoals uitgevers, taaladviesdiensten en de Taalunie. Het idee is dat verschillende partijen al tussentijds hun producten kunnen aanpassen aan de geplande herziening. Na de najaarsvergadering van het Comité van Ministers is het zogenaamde 'Technische handboek' zo goed als af. Hierin zijn alle regels en principes vastgelegd die nodig zijn om op woordniveau keuzes te kunnen maken. Aan de hand daarvan kan de Taalunie alle partijen op hetzelfde niveau informeren. Met behulp van dit handboek kunnen ze de aanpassing van hun eigen producten voorbereiden. Dat alles moet leiden tot een veel grotere eenduidigheid tussen de verschillende spellingbronnen (woordenboeken, programma's voor spellingcontrole e.d.), in het belang van de taalgebruikers.

Tweetalige woordenboeken

In 2003 zijn twee grote vertaalwoordenboeken verschenen: Nederlands-Arabisch en Arabisch-Nederlands. In 2004 worden verschillende nieuwe vertaalwoordenboeken op de markt gebracht, steeds zowel naar als vanuit het Nederlands. Het gaat hierbij om de talen Deens, Pools, Noors en Portugees. Ook is een vertaalwoordenboek Indonesisch-Nederlands in voorbereiding. Daarnaast staat een beperkt woordenboek Sranantongo-Nederlands (en vice versa) op de rol. Dit woordenboek sluit goed aan bij de toetreding van Suriname.

NL-Translex

Het oorspronkelijke project NL-Translex is in de zomer van 2003 afgesloten met een acceptatietest. Het systeem bevat op dit moment voornamelijk algemene woordenschat en levert voor niet-gespecialiseerde teksten aanvaardbare vertaalkwaliteit. Voor specifiekere vertalingen, bijvoorbeeld op juridisch of technisch vlak, moet het systeem worden uitgebreid met woordenschat uit vakwoordenboeken. Dat is een onderdeel van wat in het vakjargon *customisation* heet, ofwel het aanpassen aan specifieke behoeften van klanten. Voor overheidsgebruikers zal de Taalunie binnenkort met een customisationproject van start gaan. Enkele grote overheidsvertaaldiensten

uit Nederland en België werken hieraan mee. Voor de overheid zullen vakwoordenboeken worden geproduceerd en deze zullen worden toegevoegd aan het systeem. Het is aansluitend de bedoeling dat de gebruiker (overheid) zich zelf inwerkt in het systeem en dit integreert in de eigen werkprocessen.

Europese federatie een feit

Vorig jaar is tijdens een conferentie in Stockholm de Europese Federatie van Nationale Taalinstellingen (EFNIL) opgericht. De Taalunie is al lange tijd voorstander van een dergelijke federatie en heeft een belangrijke rol gespeeld bij de oprichting. Veertien van de vijftien EU-lidstaten zijn aangesloten; het vijftiende land, Oostenrijk, is door een waarnemer vertegenwoordigd. De formele oprichting, met een gekozen bestuur voor een periode van drie jaar, maakt de weg vrij voor de ontwikkeling van taalbeleid op Europees niveau.

Voor 2004 heeft de EFNIL de volgende drie prioriteiten gesteld:

1. Herstructurering van de website van EFNIL. Deze website moet de resultaten van de taalmonitor gaan bevatten, plus de resultaten van de inventarisatie op het gebied van taalwetgeving van de verschillende landen.
2. Contacten leggen met de nieuwe lidstaten. Voor de representativiteit van de federatie is het van belang dat deze zo snel mogelijk de nieuwe Europese realiteit weerspiegelt. Inmiddels hebben de eerste contacten al plaatsgevonden, vooral met organisaties uit de Baltische staten. Het is de intentie om een werkbespreking te houden in een van de Baltische staten en ze daar alle drie uit te nodigen. Op dezelfde manier wil de federatie ook in andere regio's bijeenkomsten beleggen.
3. Gesprekken met de Europese instanties op het hoogste niveau. Het is van het grootste belang dat EFNIL een structurele positie verwerft, ook financieel en organisatorisch. De Taalunie wil hieraan bijdragen door te proberen om via het Comité van Ministers de positie van EFNIL op de agenda van het Nederlandse voorzitterschap te plaatsen.

In 2004 houdt EFNIL een conferentie in Parijs, die georganiseerd wordt door de Franse collega's. Daar worden ook de kandidaat-organisaties uit de nieuwe lidstaten uitgenodigd, zodat ze EFNIL kunnen informeren over de taalsituatie in hun landen. Verder staan onder meer op de agenda de terminologie en samenwerking op het gebied van tools en applicaties, met name applicaties op het gebied van automatisch vertalen. Dat geeft de Taalunie de gelegenheid de ontwikkeling van Translex onder de aandacht te brengen.

Projecten: taalmonitor

Onder auspiciën van EFNIL is de Taalunie in 2003 begonnen met de ontwikkeling van de Taalmonitor. Dit is een systeem dat de taalsituaties per land periodiek inventariseert en beschrijft. Zo kunnen de posities van talen in Europa, en de ontwikkelingen op dat vlak, gevolgd worden. De informatie die de Taalmonitor zal leveren, is belangrijk om effectief taalbeleid te kunnen ontwikkelen.

In februari 2004 is er een pilot gestart, waaraan zes landen deelnemen: Nederland, Frankrijk, Italië, Zweden, Duitsland en Groot-Brittannië. Door middel van een enquête worden antwoorden verzameld op vragen over de taalsituatie, zoals: *Zijn nieuwkomers verplicht de taal te leren?*, *Wat is er over de taal in de grondwet opgenomen?* en *Hoe wordt de taal in de media gebruikt?*

In het najaar van 2004 worden de resultaten van deze pilot aan de EFNIL-leden gepresenteerd. Is de pilot succesvol, dan zal EFNIL subsidie aanvragen bij de EU om de Taalmonitor op te zetten voor alle landen in de EU. Het idee is om met steun van de EU te komen tot een Electronic Language Monitoring Tool.

4. Nederlands in de wereld

Is het Nederlands een kleine taal? Niet als we kijken naar het aantal landen waar Nederlands wordt onderwezen. In 43 landen, aan ongeveer 220 universiteiten, wordt Nederlands op hoofd- of bijvakkniveau aangeboden. Daarnaast kunnen in de grensgebieden - De Franstalige gemeenschap van België, Noord-Frankrijk en de Duitse grensstreek - leerlingen in het primair, secundair en volwassenenonderwijs lessen Nederlands volgen.

De Taalunie stimuleert het onderwijs Nederlands in het buitenland. Universiteiten en vakgroepen waar Nederlands wordt aangeboden, komen in aanmerking voor subsidie. Daarnaast biedt de Taalunie centrale voorzieningen aan voor studenten en docenten Nederlands in het buitenland, zoals het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal en de zomercursussen. Ook het Nederlands in de grensgebieden ontvangt ondersteuning.

Met een aantal landen onderhoudt de Taalunie een speciale relatie: Suriname, Indonesië en Zuid-Afrika. De toetreding van Suriname is een mijlpaal voor de Taalunie. Eind 2003 hebben Suriname en de Taalunie een associatieverdrag getekend. Dat betekent dat alle drie de landen waar Nederlands een nationale taal is – Nederland, België en Suriname – nu in één organisatie zijn verenigd. In de komende periode kan een begin gemaakt worden met de concrete invulling van de samenwerking met Suriname.

Suriname wordt lid van Nederlandse Taalunie

Op 12 december hebben de Nederlandse Taalunie en de Republiek Suriname in Brussel een associatieovereenkomst ondertekend. Hierdoor gaat Suriname officieel deel uitmaken van de Nederlandse Taalunie. Deze associatie maakt een sterke intensivering mogelijk van de samenwerking op het gebied van taal, onderwijs en letteren tussen Nederland, Vlaanderen en Suriname.

Hoewel in Suriname ruim twintig talen gesproken worden, neemt het Nederlands een belangrijke plaats in. Het Nederlands is

de taal van het onderwijs, van het bestuur, en van een groot deel van het openbare leven. Ook Surinamers die een andere taal spreken, gebruiken het Nederlands voor groepsoverstijgende communicatie.

De Taalunie werkt al geruime tijd samen met organisaties in Suriname. Die samenwerking zal in het komende jaar geïntensiveerd worden. Om te beginnen zal Suriname aansluiten bij een aantal lopende activiteiten van de Taalunie. Zo wordt in Suriname de officiële spelling van het Nederlands van kracht. Bij de ontwikkeling van woordenboeken, certificaten, digitale bestanden et cetera zal de Taalunie in toenemende mate rekening houden met het Surinaams Nederlands. Verder zal Suriname waar mogelijk meedoen aan Taalunie-evenementen, zoals de Taalunie Onderwijsprijs en de Inkttaap.

Speciale aandacht gaat de komende tijd uit naar het onderwijs in en van het Nederlands in Suriname. Bijna alle leerlingen in Suriname zijn meertalig, en in veel gevallen betekent dit dat Nederlands niet de moedertaal is. Dankzij haar betrokkenheid bij het onderwijs Nederlands als tweede taal heeft de Taalunie veel ervaring opgedaan met deze problematiek. Het voornemen bestaat om eind 2004 een werkconferentie in Suriname te beleggen, om na te gaan aan welke ondersteuning behoefte bestaat. Op basis hiervan kan de Taalunie dan concrete initiatieven uitwerken.

Universitaire neerlandistiek: één stelstel

2003 was een overgangsjaar voor de integratie van de Midden- en Oost-Europese landen en Zuid-Afrika in de algemene subsidiesystematiek van de Neerlandistiek Extra Muros. Voorheen golden voor een aantal landen en regio's aparte budgetten en maatregelen. De politieke noodzaak om voor deze landen een uitzonderingssituatie te creëren, is echter steeds minder aanwezig. Ook inhoudelijk is de noodzaak minder; de geplande inhaalslag is ruimschoots voltooid, sommige Midden-Europese landen lopen zelfs voorop. Bovendien is het subsidiestelsel van de Taalunie inmiddels zó uitgebouwd dat een structuur is ontstaan waar

alle wensen en initiatieven op een transparante manier inpassen.

De betrokken vakgroepen ervaren de integratie als een verbetering. Ten eerste draaien ze nu als volwaardig partner mee in de Neerlandistiek Extra Muros; ten tweede staan er hierdoor ook andere subsidiemogelijkheden voor hen open. Ze kunnen bijvoorbeeld concurreren voor projectsubsidies.

Ontwikkelingen in Duitsland en het Iberisch schiereiland

Voor de neerlandistiek in het buitenland is een onderhoudsplan opgesteld. Elk jaar wordt een regio of land onder de loep genomen om te kijken naar de te verwachten ontwikkelingen en eventuele problemen, zodat daar tijdig op ingespeeld kan worden. De opzet is om in ongeveer vijf jaar het grootste deel van de landen waarin de Taalunie actief is, te evalueren.

In 2003 is veel energie besteed aan de neerlandistiek in Duitsland. Bij een aantal Duitse universiteiten staat de neerlandistiek onder druk als gevolg van de grote bezuinigingen. De opvolging van docenten Nederlands is geen vanzelfsprekendheid meer. Dat speelt bijvoorbeeld bij de universiteiten in München en Leipzig. In deze laatste plaats zal de hoofdvakstudie Nederlands, ondanks grote inspanningen van de Taalunie, in 2007 ophouden te bestaan. Geconcludeerd moet worden dat de invloed van de Taalunie bescheiden is op terreinen waar de formele verantwoordelijkheid bij derden ligt (i.c. bij de deelstaatregeringen). Desalniettemin hebben de inspanningen van de Taalunie ook de nodige resultaten opgeleverd. Een voorbeeld is de opleiding voor leraren Nederlands aan de universiteit van Oldenburg, die inmiddels van start is gegaan.

In 2004 krijgen Spanje en Portugal bijzondere aandacht. In Portugal staan wijzigingen op stapel, die consequenties hebben voor zowel de onderwijsstructuur als de befondsing. Het is nu nog niet duidelijk hoe de nieuwe situatie er uit gaat zien. Een bemoedigende tendens is dat de belangstelling voor het Nederlands hier toeneemt, terwijl in het algemeen de belangstelling in dat land voor Europese talen afneemt. Ook in Spanje is veel in beweging. Daarom gaat de Taalunie dit jaar een kleine werkconferentie beleggen met een aantal docenten uit

Spanje en Portugal, in samenwerking met de Nederlandse en Belgische ambassades ter plaatse. Die conferentie zullen we aangrijpen om gezamenlijk een inventarisatie te maken en doelstellingen te formuleren. Als gevolg daarop zal de Taalunie gericht een aantal universiteiten bezoeken en waar nodig acties in gang zetten.

Zuid-Afrika

De Taalunie wil de samenwerking met Zuid-Afrika verbreden, met name op het gebied van taal- en spraaktechnologie. Het Afrikaans bevindt zich, als een van de elf officiële talen van Zuid-Afrika, in een enigszins vergelijkbare positie met het Nederlands, dat als een van de talen in een meertalig Europa functioneert. De nauwe relatie tussen het Nederlands en het Afrikaans maakt het mogelijk om deskundigheid uit Nederland en Vlaanderen op het gebied van meertaligheid via de neerlandistiek en de afrikanistiek over te brengen naar Zuid-Afrika.

In 2003 heeft de Taalunie nog maar weinig voortgang kunnen boeken ten aanzien van deze verbreding. Het wachten is op een formeel verzoek van de Zuid-Afrikaanse overheid om de samenwerking te kunnen starten. Wel is vorig jaar in Zuid-Afrika een colloquium georganiseerd door de universiteit van Oranje Vrijstaat, dat werd gesteund door de Nederlandse Taalunie. Tijdens dit colloquium heeft de Taalunie duidelijk gemaakt welke vormen de samenwerking zou kunnen aannemen.

Erasmus Taal Centrum

Het Erasmus Taal Centrum (ETC) is een cursusinstituut in Jakarta, op het grondgebied van de Nederlandse ambassade. Het ETC vervult een belangrijke rol bij de uitvoering van het Taaluniebeleid in Indonesië. In de afgelopen jaren is gewerkt aan het omvormen van het huidige ETC naar een Taalunie-dependance. Dit is voor het grootste deel gerealiseerd. De laatste stap, die in 2004 gezet moet worden, is het omzetten van de contracten voor de lokaal ingehuurd staf.

Certificaat Nederlands als Vreemde Taal.

2003 was het eerste jaar dat uitsluitend de vernieuwde examens voor het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNaVT) zijn afgenomen. De nieuwe opzet werkt met gebruikersprofielen. Bij deze profielen gaat

het erom in welke omgeving iemand het Nederlands moet gebruiken, bijvoorbeeld in het toerisme of op maatschappelijk, professioneel of academisch vlak. In totaal hebben 1964 kandidaten vorig jaar aan de examens deelgenomen. In het algemeen reageren de deelnemers positief op de nieuwe opzet. Een belangrijk voordeel is dat de nieuwe profielen beter aansluiten bij het Central European Framework of Reference. Dat betekent dat de examens en certificaten veel makkelijker uitwisselbaar zijn.

Cursussen

In 2003 heeft de Taalunie drie zomercursussen voor studenten georganiseerd, in Zeist, Hasselt en Gent. Deze cursussen bieden studenten de gelegenheid om drie weken lang kennis te maken met taal, cultuur, land en volk van Nederland en Vlaanderen. Deze cursussen zijn al jarenlang een succes. In 2003 namen in totaal 293 studenten deel. De grote belangstelling blijkt wel uit het feit dat de cursussen voor 2004 met ruim 100% zijn overtekend.

Daarnaast zijn in 2003 twee cursussen gehouden voor docenten neerlandistiek in het buitenland. Dit waren ten eerste het Seminarium Nederlands als Vreemde Taal, met 22 deelnemers. Ten tweede is voor het eerst een thematische cursus gegeven gericht op toetsten en didactiek, waaraan 16 docenten deelnamen. In deze cursus stond centraal op welke wijze docenten toetsing en didactiek in het programma kunnen inbrengen. Beide cursussen worden herhaald in 2004.

Nederlands in de grensgebieden

De Taalunie houdt zich actief bezig met het Nederlands in de grensgebieden: Nedersaksen, Noordrijnland-Westfalen, de departementen Nord en Pas-de-Calais in Noord-Frankrijk en de Franstalige gemeenschap in België. In het verleden richtte de Taalunie zich vooral op het universitair onderwijs, maar gebleken is dat ook het basis-, voortgezet en volwassenenonderwijs veel behoefte hebben aan structurele ondersteuning. Taalgebruikers in de grensgebieden hebben direct baat bij kennis van het Nederlands, zowel in sociaal als in economisch opzicht. De grenzen tussen landen vervagen immers steeds meer.

Het taalbeleid in de grensgebieden wordt uitgevoerd op twee niveaus:

- overeenkomsten met de afzonderlijke overheden in de grensgebieden (decentraal)
- ontwikkeling van voorzieningen voor alle docenten in de grensgebieden (centraal)

Overheden (decentraal beleid)

In 2004 wil de Taalunie met alle betrokken overheden in de grensgebieden afspraken maken over het te voeren taalbeleid. In zogeheten convenanten leggen de overheden vast inspanningen te verrichten voor het onderwijs in het Nederlands. Denk daarbij aan opleiding en nascholing van docenten, promotionele acties, ontwikkeling van leermaterialen, toetsing en certificering. De convenanten vormen het kader om het meerjarenbeleid voor de grensgebieden vorm te geven.

In 2003 is met Inspection Académique du Nord een convenant gesloten voor Noord-Frankrijk, waarin het primaire onderwijs centraal staat. Ook met de beide Duitse grensgebieden zijn inmiddels schriftelijke afspraken gemaakt. In Nedersaksen is begin 2004 een coördinator aangesteld die de voorbereiding van projecten stroomlijnt en de uitvoering ondersteunt. Met de Franstalige gemeenschap in België zijn gesprekken gaande over samenwerking. De verwachting is dat er in 2004 een convenant gesloten zal worden.

Expertisecentrum (centraal beleid)

De Taalunie is gestart met de ontwikkeling en inrichting van een expertisecentrum voor docenten Nederlands in de vier grensgebieden. Dit centrum moet tot vernieuwing en verbetering van het onderwijs Nederlands als vreemde taal leiden. Het centrum zal een grensgebiedoverstijgend aanbod leveren op het gebied van les- en leermaterialen, bij- en nascholing en toetsing en certificering. Verder krijgt het centrum een eigen website, die zal gaan fungeren als vakportaal voor docenten Nederlands in de grensstreken. Ze kunnen er onder andere informatie vinden en kennis uitwisselen. Zowel het expertisecentrum als het vakportaal moeten eind 2004 operationeel zijn.

5. Onderwijs: basis voor samenwerking

Op het gebied van onderwijs zet de Taalunie zich in voor een goede Vlaams-Nederlandse samenwerking. Daarbij vallen een aantal ontwikkelingen op. Ten eerste heeft de Taalunie de afgelopen jaren goede ervaringen opgedaan met zogenoemde kaderstellende teksten: basisdocumenten waarin de uitgangspunten en doelstellingen van verschillende vormen van onderwijs zijn beschreven. De reacties uit het veld zijn positief en maken duidelijk dat dit een goede weg is. Een tweede belangrijke ontwikkeling is het tot stand brengen, stimuleren en onderhouden van netwerken. De beroepsvereniging van NT2-docenten en LOPON2, de vereniging voor lerarenopleiders Nederlands en NT2, zijn daar goede voorbeelden van. Een derde punt dat op deze plaats genoemd moet worden, is het beschikbaar maken van informatie en documentatie op onderwijsgebied. Het vernieuwde Taalunieversum speelt daarbij een belangrijke rol.

Een gemeenschappelijk element in deze ontwikkelingen is de aandacht voor sociaal taalbeleid. Sociaal taalbeleid, taalbeleid dat een emanciperend effect nastreeft, staat centraal in het meerjarenbeleidsplan 2003-2007. Sociaal taalbeleid is onder andere gericht op de zogenaamde laaggeletterde taalgebruikers. Het gaat daarbij om een omvangrijke groep; uit onderzoek blijkt dat ruim twee miljoen taalgebruikers onvoldoende Nederlands spreken en schrijven om in onze samenleving mee te kunnen doen. Voor deze groep is taalvaardigheid een basisvoorwaarde voor maatschappelijk succes.

Kaderstellende teksten

Zoals hierboven is aangegeven, bieden kaderstellende teksten een inhoudelijke basis om het onderwijs in en van het Nederlands beter vorm te geven. Eind 2003 zijn de volgende teksten beschikbaar gekomen:

- *Referentiekader voor Taalcompetenties van leraren*
Elke leraar – dus niet alleen leraren Nederlands – moet over een zekere taalvaardigheid beschikken om zijn werk goed te kunnen doen. Bij lerarenopleidingen bleek hierover echter onvoldoende

duidelijkheid te bestaan. Daarom heeft de Taalunie de doelen op dit vlak in een kadertekst laten beschrijven, zodat lerarenopleiders hun onderwijs Nederlands beter vorm kunnen geven. In 2004 wil de Taalunie een publicatie laten maken met concrete adviezen en handreikingen om het onderwijs binnen lerarenopleidingen te verbeteren.

• Kadertekst geletterdheid

In de kadertekst 'Laaggeletterd in de Lage Landen' komt aan de orde wat mensen minimaal moeten kunnen lezen en schrijven om in de Nederlandse en Vlaamse samenleving te kunnen participeren. In de kadertekst worden maatregelen voorgesteld om de maatschappelijke participatie van laaggeletterden te bevorderen. Ook voor dit onderwerp zullen in 2004 projecten worden uitgevoerd om de adviezen uit de tekst handen en voeten te geven.

In de toekomst zal de Taalunie zich nog gericht inzetten op het bruikbaar maken en toegepast krijgen van de inzichten uit de teksten. Dat betekent onder meer een grote investering in de netwerken en in de implementatie van de adviezen en maatregelen uit de kaderteksten.

Taalforum

Sociaal taalbeleid komt ook tot uiting in de aandacht die de Taalunie heeft voor het wegwerken van achterstanden in het onderwijs. Centraal daarbij staat de vraag, welke bijdrage het onderwijs Nederlands hieraan kan leveren. Om deze en vergelijkbare vragen te beantwoorden, heeft de Nederlandse overheid (in samenwerking met het Vlaamse departement onderwijs) het *Taalforum* ingesteld. Dit forum bestaat uit tien Nederlandse en Vlaamse experts en gaat na welke rol het onderwijs Nederlands kan spelen bij het aanpakken van achterstanden. Daarnaast onderzoekt het forum wat er moet gebeuren opdat het onderwijs Nederlands die rol kan vervullen. In 2003 lag het accent vooral op het verzamelen van wetenschappelijke informatie. Op basis daarvan zullen de forumleden in 2004 een basistekst over taalvaardigheid en onderwijskansen publiceren. Deze tekst zal digitaal via het Taalunieversum beschikbaar worden gesteld en wordt in een later stadi-

um aangevuld met meer onderzoeksresultaten, standpunten van diverse deskundigen en praktijkvoorbeelden.

Inzet van vrijwilligers

In de afgelopen tijd heeft de Taalunie de vrijwilligerscircuits in kaart gebracht en is nagegaan welke activiteiten deze vrijwilligers kunnen uitvoeren in het NT2onderwijs. In de nabije toekomst wordt nagegaan op welke manier deze vrijwilligers ondersteund kunnen worden, zodat ze op dit terrein goed werk kunnen verrichten. Bij de ondersteuning kan het Taalunieversum een belangrijke rol spelen.

Taalunieversum onderwijs

Het Taalunieversum is in 2003 volledig herzien. Dat is goed nieuws voor het onderwijsveld, want het Taalunieversum is een belangrijke informatiebron voor iedereen die het onderwijs Nederlands een warm hart toedraagt. Met name de webpagina's over onderwijs zijn verrijkt met veel nieuwe inhoud:

- de onderwijsvragenvoorziening (vraagbaak met veelgestelde vragen over het onderwijs in en van het Nederlands);
- een tijdschriftenoverzicht en -attendering (van vaktijdschriften over onderwijs Nederlands);
- digitalisering én actualisering van 'Het Schoolvak Nederlands Onderzocht', een bundeling van onderzoeksresultaten op het gebied van Nederlands als schoolvak;
- een vacaturebank met onder andere onderwijsvacatures;
- een verklarende woordenlijst met onderwijstermen die specifiek zijn voor Nederland of Vlaanderen;
- de vernieuwde website van de Taalunie Onderwijsprijs.

Ook voor 2004 staan aanvullingen gepland. Zo zal 'Het Schoolvak Nederlands Onderzocht' uitgebreid worden voor het primair/basisonderwijs. Daarnaast wordt ook de vraagbaak verder uitgebreid.

Taalunie Onderwijsprijs

Met de Taalunie Onderwijsprijs brengt de Taalunie interessante initiatieven op het gebied van onderwijs Nederlands in Vlaanderen en Nederland bij een breed publiek onder de aandacht. De Taalunie wil met deze voorbeelden andere scholen ertoe aanzetten om hun eigen onderwijs te ver-

nieuwen. De Taalunie Onderwijsprijs wordt elke twee jaar uitgereikt aan een project uit het basisonderwijs én een uit het voortgezet/secundair onderwijs.

De Taalunie Onderwijsprijs is op 31 maart uitgereikt door minister Van der Hoeven in de Tweede Kamer in Den Haag. In de categorie basisonderwijs ging de prijs naar het lees- en schrijfproject *Het Verhalen-Atelier* van de De la Reyschool in Den Haag. De prijs voor het voortgezet onderwijs ging naar *Bazaar*, een leesbevorderingsproject in Zeeland.

Scriptieprijs

De Taalunie Scriptieprijs wordt jaarlijks uitgereikt voor de beste afstudeerscriptie over beurtelings een letterkundig onderwerp en een thema uit de taalbeheersing of taalkunde. De scripties moeten in het Nederlands zijn geschreven door een student van een Nederlandse of Vlaamse universiteit. Aan de toekenning gaat een wedstrijd vooraf: eerst kiezen de deelnemende universiteiten hun eigen winnaar, daarna kiest de Taalunie uit de inzendingen de definitieve winnaar.

In 2003 was een taalkundig onderwerp aan de beurt. De prijs ging naar Sarah Bernolet voor haar scriptie 'De rol van orthografie bij woordherkenning in het Nederlands: een aanvulling op morfologisch onderzoek van Schreuder & Baayen'. De jury roemde de weloverwogenheid van het werkstuk, de helderheid en de strakke presentatie. Bijzonder veel appreciatie had de jury voor de koppigheid waarmee het onderzoek is uitgevoerd; deze koppigheid levert Sarah Bernolet een prijs van € 2.250 op. In 2004 gaat de prijs weer naar een letterkundig onderwerp.

6. Literatuur en lezen in Nederland en Vlaanderen

Een gezamenlijk Nederlands-Vlaams letterenbeleid is weer een stapje dichterbij gekomen. Zowel het Comité van Ministers als de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren hebben zich hier in de afgelopen periode over uitgesproken. Een van de concrete resultaten hiervan is dat in 2004 een kaderstellende tekst wordt opgesteld over de functie die lezen voor lezers vervult. Op basis van de inzichten uit deze tekst kunnen gerichte projecten gestart worden, bijvoorbeeld op het gebied van leesbevordering. Een ander concreet project is de Boekenkiezer, aan de hand waarvan lezers een persoonlijk leesadvies kunnen krijgen. Met deze en vergelijkbare projecten laat de Taalunie zien de behoeftes van de lezer serieus te nemen.

In het meerjarenbeleidsplan 2003-2007 heeft de Taalunie aangegeven bijzondere aandacht te willen geven aan het letterenbeleid. Ook op het vlak van de letteren geldt het principe 'De taalgebruiker centraal', waarbij de behoeftes van de lezers op de eerste plaats komen. Inmiddels heeft het Comité van Ministers een nadere invulling gegeven aan dit letterenbeleid. Daarbij gaat de aandacht uit naar de volgende prioriteiten:

1. inhoudelijke reflectie op het letterenbeleid
2. informatie over letteren inventariseren en toegankelijk maken
3. stimuleren van een Nederlands-Vlaamse leescultuur

1. Inhoudelijke verankering

Het is belangrijk inzicht te krijgen in de functie van lezen in de huidige maatschappij. Het beleid op dit vlak is gebaseerd op aannames, waarvan we niet weten hoe reëel die zijn. We weten bijvoorbeeld dat mensen minder lezen, maar wat zijn daarvan precies de oorzaken? Door op dit soort vragen antwoorden te vinden, kan de leesbevordering effectiever worden aangepakt. Om een aanzet te geven, laat de Taalunie in 2004 een kaderstellende tekst opstellen over de verschillende functies van lezen. Daarin komen vragen aan de orde als: *Waarom lezen mensen?, Wat is de plaats van lezen tussen andere bezigheden?* en *Welke rol spelen nieuwe, digitale media bij het lezen?* Daarnaast wor-

den er in 2004 verschillende activiteiten opgezet over dit onderwerp. Ook komt er een internetdiscussie in Taalschrift Online en een digitale kennisbasis waarin antwoorden worden gegeven over concrete vragen over lezen.

2. Informatie beschikbaar stellen

Over lezen en literatuur is erg veel informatie beschikbaar, onder andere op internet. De vraag is echter of deze informatie voldoende toegankelijk is en aansluit bij de behoeftes van de doelgroep. De Taalunie gaat de behoeftes van lezers en andere belanghebbenden onderzoeken. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek zal de Taalunie nieuwe informatie beschikbaar maken en bestaande informatie beter ontsluiten. Dat laatste kan bijvoorbeeld door informatie samen te brengen of te vertalen naar vragen van de gebruiker. Een voorbeeld hiervan is de studiedag die in januari werd georganiseerd, samen met het Steunpunt Literair Vertalen, over documentatie over vertalingen. Tijdens de dag werden de behoeftes van verschillende gebruikersgroepen in kaart gebracht en is nagegaan welke documentatie bestaat. In aansluiting hierop zal worden bekeken hoe de bestaande documentatie beter toegankelijk te maken is en of lacunes kunnen worden opgevuld.

3. Stimuleren Nederlands-Vlaamse leescultuur

Boeken uit Nederland en Vlaanderen passeren steeds vaker de Nederlands-Belgische grens, maar er is nog niet in alle opzichten sprake van een gemeenschappelijke leescultuur. De Taalunie wil meer activiteiten ontplooiën op dit gebied en wil een gezamenlijke leescultuur beter stimuleren. Er bestaan wel al concrete activiteiten om lezers uit Nederland en Vlaanderen nader tot elkaar te brengen, bijvoorbeeld het leesbevorderingsproject De Inkttaap. Ook de andere literaire prijzen van de Taalunie geven uitdrukking aan een gezamenlijke leescultuur.

Boekenkiezer

Een bijzonder project op het gebied van leesbevordering is de Boekenkiezer. Dit is een internetsite waar gebruikers leesadvies kunnen krijgen op basis van gegevens die ze over zichzelf invullen. Een pilot van de Boekenkiezer wordt in 2004 ontwikkeld in samenwerking met de Nederlandse en de Vlaamse Stichting Lezen. In eerste instantie richt het project zich op twee leeftijdsgroepen: kinderen op de basisschool en jongeren vanaf vijftien jaar.

Letterenadvies

In 2003 heeft de Raad voor de Nederlandse Taal- en Letterkunde een advies uitgebracht over een gezamenlijk Nederlands-Vlaams letterenbeleid. Daarbij is met name gekeken naar de middellange termijn. De Raad beschrijft in het advies op welke gebieden een gezamenlijk letterenbeleid voor de hand ligt. Gekeken is onder andere naar het boekenvak, subsidies voor schrijvers en vertalers, leesbevordering en de presentatie van Nederlandstalige literatuur in het buitenland. De Raad heeft geconcludeerd dat het beleid in de beide taalgebieden veel op elkaar lijkt en doet dan ook aanbevelingen om tot een echt gezamenlijk beleid te komen. De Raad zal het advies in 2004 voorleggen aan het veld.

Digitale Bibliotheek Nederlandse Letteren (DBNL)

Een belangrijke digitale voorziening voor lezers is de DBNL, te bezoeken op www.dbnl.org. De DBNL biedt een groot aantal literaire teksten uit de Nederlandstalige letterkunde. Daarnaast zijn er bijvoorbeeld tijdschriften, brieven, foto's en interessante hyperlinks te vinden, maar ook werken die niet meer in druk verkrijgbaar zijn.

Door de DBNL zijn veel literaire teksten een stuk beter toegankelijk dan vroeger. De DBNL richt zich op iedereen die van literatuur houdt, maar kent ook bijzondere doelgroepen, zoals scholen en universiteiten in het buitenland die Nederlands doceren. Ook buitenlandse studenten en docenten hebben hierdoor toegang tot een breed aanbod van Nederlandstalige literaire teksten.

De DBNL groeit gestaag. In 2003 zijn er verschillende primaire teksten en naslagwerken toegevoegd. Nieuw is ook de *Atlas voor*

de Nederlandse taal en literatuur. Hier kan de bezoeker per plaats opzoeken welke auteurs er geboren en gestorven zijn en welke werken in verband staan met die plaats. Deze atlas blijkt een waardevolle toevoeging, getuige het aantal bezoekers. De gehele DBNL wordt overigens steeds vaker bezocht; in december 2003 bezochten gemiddeld 4500 mensen per dag de site.

Prijzen

De Taalunie stimuleert de literaire cultuur in het taalgebied met behulp van verschillende prijzen. Deze prijzen worden uitgereikt aan schrijvers van Nederlandstalige werken.

- *Prijs der Nederlandse letteren*
De Taalunie kent deze prijs elke drie jaar toe aan een Nederlandstalige auteur voor zijn of haar complete oeuvre. De Prijs der Nederlandse letteren is de grootste prijs van de Taalunie en de enige staatsprijs voor Nederlandstalige literatuur. Aan de prijs is een bedrag van € 16.000 verbonden. De laatste winnaar was Gerard Reve, in 2001. In november 2004 zal een nieuwe laureaat de prijs in ontvangst nemen.
- *Taalunie Toneelschrijfprijs*
De Taalunie Toneelschrijfprijs gaat elk jaar naar een schrijver van een oorspronkelijk Nederlandstalig toneelstuk, dat in het voorafgaande seizoen voor het eerst is opgevoerd. Met deze prijs stimuleert de Taalunie de opvoering van Nederlandstalig toneel en de Nederlandstalige toneelschrijfkunst. In 2003 ontving de Nederlandse auteur/regisseur Jeroen van den Berg de prijs (een bedrag van € 10.000) voor zijn tekst *Blowing*. Ruim tachtig inzendingen dongen mee naar de prijs.
- *Inktaap*
Sinds 2002 wordt de Inktaap uitgereikt, een literaire prijs waarvan de jury bestaat uit leerlingen van het voortgezet/secundair onderwijs in Nederland en Vlaanderen. De scholieren lezen de winnaars van drie belangrijke prijzen: AKO, Libris en Gouden Uil. Zij kiezen daaruit hun eigen favoriet, die de Inktaap krijgt uitgereikt. Dit leesbevorderingsproject is een initiatief van de Taalunie, Stichting Lezen Nederland, Canon Cultuurcel departement onderwijs Vlaanderen en departement cultuur Vlaanderen. Uitvoerders van het project

zijn Bulkboek (Nederland) en Villanella (Vlaanderen). De *Inktaap* 2003 ging naar Harry Mulisch, voor *Siegried*; in maart 2004 is de Intkaap uitgereikt aan Tom Lanoye voor *Boze Tongen*.

7. Communicatie: vernieuwd en toch herkenbaar

Taal en communicatie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Dat geldt zeker voor een beleidsorganisatie als de Taalunie, die de belangen van alle gebruikers van het Nederlands behartigt. De Taalunie onderhoudt contacten met uiteenlopende groepen betrokkenen: beleidsmakers, deskundigen uit het veld, taalliefhebbers en scholieren. Dat betekent dat de communicatie aan hoge eisen moet voldoen. Dit werd in 2003 nog eens onderstreept door de evaluatiecommissie, die zich heeft gebogen over de activiteiten van de Taalunie. Hoewel de commissie geen directe kritiek had op de communicatie van de Taalunie, was deze wel van mening dat meer mensen meer over de Taalunie mogen weten. In 2004 gaat de Taalunie na op welke manier zij invulling kan geven aan de suggesties van de commissie.

Ook in 2003 heeft de Taalunie niet stilgezetten als het gaat om communicatie. Een opvallende verandering is de introductie eind vorig jaar van een nieuwe huisstijl, die moet zorgen voor een eenduidige en transparante presentatie van alle uitingen. Ten tweede is veel energie gestoken in de herlancering van het Taalunieversum; deze website is sterk uitgebreid en bevat ook een groeiend aantal interactieve elementen. Tot slot heeft Taalschrift in digitale vorm inmiddels ook zijn eigen plaats veroverd.

Nieuwe huisstijl

De Taalunie heeft eind 2003 een nieuwe vormgeving gekregen. Een belangrijke reden daarvoor was dat het oude logo, dat was gebaseerd op de kustlijn van Nederland en Vlaanderen, door de toetreding van Suriname niet meer actueel is. Daarnaast was er te veel variatie in de vormgeving van de rapporten en publicaties van de Taalunie. Een duidelijk herkenbaar gezicht is erg belangrijk omdat de Taalunie naar buiten treedt met verschillende organen en commissies.

In de nieuwe vormgeving is gekozen voor een heldere en eenduidige presentatie van de Taalunie. De waarden 'professioneel', 'deskundig' en 'modern' hebben daarbij als uitgangspunt gediend. Binnen de eenheid naar buiten is voldoende ruimte voor onderscheid: elk Taalunie-orgaan heeft

eigen briefpapier, dat echter wel gemaakt is binnen dezelfde vormgeving. Ook het Taalunieversum is voorzien van de nieuwe vormgeving, evenals de nieuwe Taaluniebrochure, die voorjaar 2004 verschijnt.

Taalunieversum

De website www.taalunieversum.org is eind 2003 ingrijpend herzien. Om te beginnen zorgt de nieuwe vormgeving ervoor dat de relatie met de Taalunie duidelijker wordt uitgedragen. Ten tweede is de informatie over het Nederlands op het gebied van taal, onderwijs en cultuur aanzienlijk uitgebreid. En ten derde is ook de website van de Taalunie zelf – voorheen een apart site – geïntegreerd in het Taalunieversum. De bezoekers zijn positief over de website; niet alleen de bezoekersaantallen nemen toe, maar ook de tijd dat de gemiddelde bezoeker op de website doorbrengt. Het aantal bezoekers is in een jaar tijd vertienvoudigd en ligt nu omstreeks 3600 bezoekers per dag.

In het afgelopen jaar is veel informatie toegevoegd aan de website. We noemen de belangrijkste aanvullingen:

- de lijst van *Buitenlandse aardrijkskundige namen*;
- de *onderwijsvragenvoorziening*, een vraagbaak voor iedereen die werkzaam is in het onderwijs;
- de *tijdschriftenattendering* op het gebied van onderwijs in en van het Nederlands;
- actualisering van onderzoek (Het Schoolvak Nederlands onderzocht) tot en met 2003;
- een vacaturebank op het gebied van taal, onderwijs en letteren;
- een verklarende woordenlijst met Vlaamse versus Nederlandse onderwijstermen;
- agenda's (met conferenties, congressen en andere evenementen) op de terreinen taal, onderwijs en letteren.

Ook voor 2004 zijn er veel plannen voor uitbreiding, aanvulling en actualisering van het Taalunieversum. Zo wordt de website eind van dit jaar uitgebreid met een virtueel loket voor terminologie. Hier kunnen belangstellenden naast algemene informatie over terminologie ook een overzicht vinden

van beschikbare terminologieën. Een bij uitstek interactieve applicatie wordt verder het Taalforum, waarin het referentiekader over taalvaardigheid en onderwijskansen in interactieve vorm wordt opgenomen.

Een populaire rubriek van het Taalunieversum is tot slot *Taaladvies Online*. Deze database bevat het antwoord op ruim 1200 taalvragen, die op verschillende manieren benaderd kunnen worden. Twijfelaars die de juiste vraag niet kunnen vinden, kunnen hun vraag ook per e-mail stellen. Ook deze rubriek is het afgelopen jaar verder uitgebreid en geactualiseerd. Het aantal taalvragen is sinds november 2003 verdubbeld van gemiddeld vijftien naar zo'n dertig per dag.

Taalschrift

Sinds april 2003 komt het maandblad Taalschrift in digitale vorm uit via de website www.taalschrift.org. Elke aflevering bestaat uit een reportage over taal- en taalbeleid en een opiniërend stuk waarop lezers via e-mail kunnen reageren. De site is ook bereikbaar via het Taalunieversum. De belangstelling is behoorlijk; het aantal abonnees bedraagt inmiddels ongeveer 1.500.

Bijlage 1:

Begroting 2004 versus herziene begroting 2003

(bedragen in €)

Inkomsten	2003	2004
Bijdragen Nederland	5.404.500	5.625.000
Bijdragen Vlaanderen	2.957.000	3.078.000
Royalty's	34.000	22.000
Overige inkomsten	580.842	617.514
Totaal inkomsten	8.976.342	9.342.514
Uitgaven		
Apparaatskosten	953.220	1.023.569
Communicatie	320.330	327.380
Interne en externe vertegenwoordiging	280.119	293.062
Werkvelden:		
Taal	2.488.262	2.613.631
Onderwijs binnen het taalgebied	235.930	268.599
Neerlandistiek extra muros	1.338.325	1.417.129
Idem, bijzondere geografische samenwerkingsverbanden	792.675	843.130
Idem, centrale ondersteuning	883.386	889.316
Niet-universitair onderwijs Nederlands buiten het taalgebied	573.540	574.500
Literatuur, boeken en lezen	990.555	1.012.198
Reservefonds ¹	120.000	80.000
Totaal uitgaven	8.976.342	9.342.514

1. Het betreft een financiële reserve voor het opvangen van toekomstige niet-begrote meeruitgaven in de nieuwe meerjarenbegrotingsperiode 2003-2007.

Detail uitgaven	2003	2004
-----------------	------	------

1.	Apparaatskosten		
-----------	------------------------	--	--

1.1	Algemeen Secretariaat		
	Personeelskosten	644.200	721.444
	Materiële kosten	155.000	157.000
	Projecten Algemeen Secretariaat	74.280	42.500
		873.480	920.944

1.2	Comité van Ministers / Voorbereidend Overleg	17.335	26.700
-----	--	--------	--------

1.3	Interparlementaire Commissie	21.435	25.925
-----	------------------------------	--------	--------

1.4	Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren	40.970	50.000
-----	---	--------	--------

Totaal apparaatskosten		953.220	1.023.569
-------------------------------	--	----------------	------------------

2.	Communicatie		
-----------	---------------------	--	--

2.1	Communicatiebeleid	74.755	92.725
-----	--------------------	--------	--------

2.2	Communicatie activiteiten	47.795	113.150
-----	---------------------------	--------	---------

2.3	Communicatie materialen	197.780	121.505
-----	-------------------------	---------	---------

Totaal communicatie		320.330	327.380
----------------------------	--	----------------	----------------

3.	Interne en externe vertegenwoordiging		
-----------	--	--	--

3.1	Ondersteuning interne organisaties	158.455	154.590
-----	------------------------------------	---------	---------

3.2	Subsidiesystematiek relevante externe organisaties	121.664	138.472
-----	--	---------	---------

Totaal interne en externe vertgenwoordiging		280.119	293.062
--	--	----------------	----------------

4.	Werkvelden		
-----------	-------------------	--	--

4.1	Taal		
	Algemeen	28.995	16.200
	Taal- en spraaktechnologie	614.085	625.955
	INL-projecten	1.607.345	1.672.490
	Spelling	18.508	20.956
	Taalzorg en taaladvisering	128.189	126.880
	Projecten terminologie	91.140	109.485
	Europese Federatie van Nationale Taalinstituten (EFNIL)	0	41.665
		2.488.262	2.613.631

4.2	Onderwijs binnen het taalgebied		
	Algemeen	11.575	20.220
	Projecten regulier onderwijs	123.315	141.520
	Projecten volwassenenonderwijs	77.280	77.465
	Projecten neerlandistiek	23.760	29.394
		235.930	268.599
4.3	Neerlandistiek extra muros		
	Nem algemeen	1.338.325	1.417.129
		1.338.325	1.417.129
4.4	Neerlandistiek extra muros bijzondere geografische samenwerkingsverbanden		
	Algemeen	9.190	6.230
	Indonesië (incl. Erasmus Taalcentrum)	650.070	674.450
	Suriname	27.035	52.470
	Zuid-Afrika	106.380	109.980
		792.675	843.130
4.5	Neerlandistiek extra muros centrale ondersteuning		
	Algemeen	11.535	11.230
	Certificaat Nederlands als Vreemde Taal	233.752	243.984
	Steunpunt Nederlands als Vreemde Taal	93.752	121.984
	Materialen tbv. Nem	42.000	48.000
	Zomercursussen studenten	415.890	360.308
	Bij- en nascholingscursussen docenten	86.457	103.810
		883.386	889.316
4.6	Niet-universitair onderwijs Nederlands buiten het taalgebied		
	Projecten niet-universitair onderwijs Nederlands algemeen	40.130	26.960
	Onderwijs Nederlands in grensgebieden	528.870	547.540
	Onderwijs Nederlands in de Nederlandse Antillen en Aruba	4.540	0
		573.540	574.500
4.7	Literatuur, boeken en lezen		
	Letterenbeleid algemeen	29.225	193.435
	Projecten Overleg Nederlandstalige Uitgeverij en Boekhandel	11.500	14.000
	Projecten Samenwerkingsverband Bibliotheek en Documentatie	17.500	14.000
	Leesbevordering	122.905	134.334
	Toneelschrijfkunst (incl. drama en media)	37.305	67.450
	Electronisch beschikbaar stellen van literaire teksten (DBNL)	283.070	294.430
	Literatuurgeschiedenis	237.285	7.665
	Prijs Nederlandse Letteren	15.000	22.900
	Steunpunt Literair Vertalen	174.690	263.984
	Studieonderdelen literair vertalen	62.075	<
		990.555	1.012.198
5.	Reservefonds	120.000	80.000
	Totaal detail uitgaven	8.976.342	9.342.514

Bijlage 2:

Besluiten van het Comité van Ministers in 2003 en 2004

Besluitenlijst 58ste (schriftelijke) vergadering Comité van Ministers - augustus 2003

1. Besluit Comité van Ministers over concept actieplan en concept begroting 2004

Het Comité van Ministers stelt het concept actieplan 2004 vast en keurt de concept begroting 2004 goed. Het concept actieplan 2004 en de concept begroting 2004 worden voorgelegd aan de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren en de Interparlementaire Commissie.

2. Besluit Comité van Ministers over tussentijdse validatie herzieningen Woordenlijst Nederlandse taal

Het Comité van Ministers verzoekt de Werkgroep Spelling van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren hem regelmatig op de hoogte te stellen van de concrete uitwerking die de Werkgroep Spelling met betrekking tot onderdelen van het spellingbesluit van het Comité van Ministers van 8 oktober 2001 voorstelt. Op basis van deze verslagen zal het Comité van Ministers zich uitspreken over de wijze waarop deze onderdelen in de tweede druk van de Woordenlijst Nederlandse taal zullen worden geconcretiseerd. Een dergelijke vroege validatie van de resultaten moet het Algemeen Secretariaat in staat stellen om in een vroeg stadium goede afspraken te maken met producenten van spellingproducten. Deze verslagen van de Werkgroep Spelling worden tevens beschouwd als rapportage, als bedoeld in het besluit van het Comité van Ministers over spelling van 8 oktober 2001.

3. Besluit Comité van Ministers over samenwerking met Zuid-Afrika op het gebied van taal- en spraaktechnologie

Het Comité van Ministers besluit om in het kader van de verbreding van het Taaluniebeleid voor Zuid-Afrika extra aandacht te geven aan samenwerking gericht op het uitwerken van een taalinfrastructuur met een duidelijk accent op taal- en spraaktechnologie. Die samenwerking biedt de mogelijkheid om, gebruikmakend van de nauwe linguïstische relatie tussen het

Nederlands en het Afrikaans, talige expertise uit Nederland en Vlaanderen via de neerlandistiek en de afrikanistiek uit te wisselen met Zuid-Afrika. Met deze uitwisseling kunnen zowel Nederland en Vlaanderen als Zuid-Afrika hun voordeel doen.

4. Besluit Comité van Ministers over onderwijs Nederlands in de grensgebieden

Het Meerjarenbeleidsplan 2003-2007 van de Nederlandse Taalunie, zoals vastgesteld door het Comité van Ministers op 15 april 2002, voorziet versterking van het beleid gericht op de ondersteuning van het niet-universitaire onderwijs Nederlands in de grensgebieden van het Nederlandse taalgebied. Centraal in het beleid staan de behoeften van de doelgroep. Voor de ontwikkeling van dit beleid geeft het Comité van Ministers de volgende algemene principes aan:

De Taalunie roept in overleg met vertegenwoordigers uit de vier grensgebieden een centrale voorziening in het leven voor documentatie, informatie en deskundigheidsbevordering voor docenten in de vier grensgebieden. Voor de ondersteuning ter plaatse richt de Taalunie samenwerkingsverbanden op met de overheidsdiensten die ter plaatse bevoegd zijn voor het onderwijs Nederlands. Binnen deze samenwerkingsverbanden worden meerjarenplannen uitgewerkt waarin de plannen met betrekking tot de ondersteuning van het onderwijs Nederlands in de betreffende regio worden vastgelegd. De samenwerkingsovereenkomsten waarin de meerjarenplannen zijn vastgelegd zullen namens de Taalunie worden ondertekend door de voorzitter van het Comité van Ministers.

De samenwerking met de bevoegde overheidsdiensten moet aansluiting van het beleid van de Taalunie bij het bestaande beleid ter plaatse en de bestaande lokale infrastructuur verzekeren. De samenwerking met de bevoegde overheden in de grensgebieden zal vooral betrekking hebben op:

- promotie van het onderwijs Nederlands
- lokale na- en bijscholing van leerkrachten
- vormen van netwerken van docenten
- ontwikkeling van leermaterialen

De Taalunie treedt ten aanzien van deze grensgebieden op als vertegenwoordiger van het gehele taalgebied. Dat wil zeggen dat ze er op toeziet dat in leermiddelen die met haar steun tot stand komen de eenheid van het taalgebied steeds wordt benadrukt en dat bij de eventuele inzet van Nederlandstalige leerkrachten of taalassistenten een redelijke verhouding tussen Nederlanders en Vlamingen in acht wordt genomen.

Bij de ontwikkeling van het beleid in de grensgebieden zal de Taalunie steeds rekening houden met de specificiteit van het betrokken grensgebied en met de beleidsafspraken die tussen buurlanden bestaan of gemaakt worden.

5. Besluit Comité van Ministers over eerste voortgangsrapportage van de werkgroep Spelling van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren

Het Comité van Ministers heeft kennis genomen van de eerste lijst met aanvullingen, aanpassingen en correcties aan de Woordenlijst Nederlandse taal 1995 ter voorbereiding van de tweede editie door de Werkgroep Spelling van de Raad voor Nederlandse Taal en Letteren en zal de werkgroep meedelen aan welke voorstellen het instemming verleent.

Besluitenlijst 59ste vergadering van het Comité van Ministers - Brussel, 13 oktober 2003

1. Besluit Comité van Ministers over Actieplan 2004 en begroting

Het Comité van Ministers stelt het Actieplan en de begroting 2004 van de Nederlandse Taalunie vast.

2004 is het tweede jaar waarin uitvoering wordt gegeven aan het Meerjarenbeleidsplan 2003-2007. De inhoudelijke prioriteiten waaraan in dit meerjarenbeleidsplan gewerkt wordt, worden in het Actieplan 2004 verder geconcretiseerd:

- ondersteuning van het onderwijs Nederlands in het buitenland;
- beheer en onderhoud van digitale taalkundige materialen;
- sociaal taalbeleid en het gebruik van ICT in het onderwijs Nederlands binnen het taalgebied;
- de ontwikkeling van een meer gemeenschappelijk letterenbeleid.

De begroting 2004 van de Nederlandse Taalunie is samengesteld uit € 8.703.000 bijdragen en € 617.514 overige inkomsten.

Van de bijdragen wordt € 5.625.000 ter beschikking gesteld door het Koninkrijk der Nederlanden en € 3.078.000 door de Vlaamse Gemeenschap. Opdat de Taalunie aan haar verplichtingen zou kunnen voldoen, zullen de bijdragen door het Koninkrijk der Nederlanden en door de Vlaamse Gemeenschap conform de Regeling Financieel Beheer van de Nederlandse Taalunie worden overgeschreven.

2. Besluit Comité van Ministers over tweede voortgangsrapport van de Werkgroep Spelling van de Raad voor Nederlandse Taal en Letteren

Het Comité van Ministers heeft kennis genomen van de tweede lijst met aanvullingen, aanpassingen en correcties aan de Woordenlijst Nederlandse taal 1995 ter voorbereiding van de tweede editie door de Werkgroep Spelling van de Raad voor Nederlandse Taal en Letteren en zal de werkgroep meedelen aan welke voorstellen het instemming verleent.

3. Besluit Comité van Ministers over Associatieovereenkomst Suriname – Nederlandse Taalunie

Gelet op het advies van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren besluit het Comité van Ministers om de concept associatieovereenkomst met de Republiek Suriname ter instemming aan de Verdragsluitende partijen van de Nederlandse Taalunie voor te leggen. Onder voorbehoud van instemming van deze partijen besluit het Comité van Ministers om de Republiek Suriname formeel te verzoecken om tot de ondertekening van de voorgestelde associatieovereenkomst over te gaan.

4. Besluit Comité van Ministers over gezamenlijk Nederlands-Vlaams letterenbeleid

Bij het vaststellen van het meerjarenbeleidsplan 2003-2007 heeft het Comité van Ministers de Nederlandstalige Letteren aangemerkt als een prioritair veld. Het Comité van Ministers heeft daarmee de ambitie uitgesproken om in de komende periode significante vorderingen te maken in de ontwikkeling van gemeenschappelijk beleid op dit terrein. In de lijn van de keuze om in het meerjarenbeleidsplan de taalgebruiker centraal te plaatsen, kiest het Comité van Ministers ervoor om ook op het terrein van lezen en de letteren de aandacht vooral naar de lezer uit te laten gaan. Het Comité van

Ministers wil dat de Taalunie zich de komende jaren vooral richt op de volgende terreinen waar betrokkenheid van de Taalunie meerwaarde heeft:

- het stimuleren van reflectie over de globale doelstellingen van het beleid ten aanzien van lezen en letteren;
- het ontwikkelen van een informatie- en mediatiebeleid;
- het stimuleren van Nederlands-Vlaamse interactie over Nederlandstalige letteren.

De Taalunie zal activiteiten afstemmen met andere instanties.

Aan dit besluit wordt een aparte notitie toegevoegd waarin de concrete uitwerking van deze lijnen wordt weergegeven.

5. Besluit Comité van Ministers tot herziening van het reglement van de Prijs der Nederlandse Letteren

Het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie

- gelet op het advies van 28 juni 1985 (R-944) van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren
- gelet op de overdracht per 1 januari 1986 van de Prijs der Nederlandse Letteren aan de Nederlandse Taalunie
- gelet op zijn besluit van 3 maart 1986 inzake de voorlopige vaststelling van het reglement
- gelet op zijn besluit van 10 mei 1988
- gelet op zijn besluit van 3 juni 1988 houdende de vaststelling van het reglement voor de Prijs der Nederlandse Letteren

besluit om de jury van de Prijs der Nederlandse Letteren voortaan samen te stellen met een oneven aantal leden, opdat de stem van de voorzitter in geval van stakende stemmen niet doorslaggevend zal zijn, en besluit om het reglement voor de Prijs der Nederlandse Letteren in overeenstemming te brengen met de actualiteit.

Het reglement voor de Prijs der Nederlandse Letteren wordt als volgt vastgesteld:

1. Het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie stelt met ingang van 1989 ter onderscheiding van auteurs van belangrijke, oorspronkelijke in het Nederlands geschreven letterkundige werken een driejaarlijkse prijs beschikbaar, groot € 16.000, die de naam draagt van Prijs der Nederlandse Letteren.
2. Deze prijs kan worden verleend aan een letterkundige voor zijn gehele oeuvre of voor een door hem geschreven werk, valende in een van de volgende categorieën:

- poëzie
- verhalend proza
- beschouwend proza
- drama

3. Over de toekenning van de prijs wint het Comité van Ministers het oordeel in van een jury, bestaande uit een voorzitter, drie Vlaamse en drie Nederlandse leden. Het Comité van Ministers benoemt op voordracht van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren de leden en de voorzitter van de jury. Als voorzitter zal in 2004 een Vlaming worden aangewezen en vervolgens beurtelings een Nederlander en een Vlaming.

4. De jury doet het Comité van Ministers zo mogelijk vóór 1 juni van het jaar van uitreiking van de prijs haar schriftelijk advies toekomen. Het Comité van Ministers deelt vervolgens zo spoedig mogelijk aan de jury mede, of het zich met het advies kan verenigen. Het Comité wijkt niet van het advies af dan na voorafgaand overleg met de jury.

5. De uitreiking van de prijs vindt bij afwisseling in Vlaanderen en Nederland plaats. De uitreiking in 2004 zal in Nederland geschieden.

6. Voor toekenning van de prijs kunnen niet worden voorgedragen:

- werken, die in strijd zijn met de Berner Conventie of de Auteurswet 1912 (Nederland);
- werken die door één der juryleden zijn geschreven of waaraan één der juryleden heeft medegewerkt.

7. De prijs mag niet worden gesplitst.

Eervolle vermeldingen kunnen niet worden toegekend.

8. Afschrift van dit besluit wordt verzonden aan de organen van de Nederlandse Taalunie en wordt geplaatst op de website van de Nederlandse Taalunie.

Besluit van het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie houdende de benoeming van de jury voor de Prijs der Nederlandse Letteren 2004 - Den Haag/Brussel, februari 2004

Het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie - gelet op de overdracht per 1 januari 1986 van de Prijs der Nederlandse Letteren aan de Nederlandse Taalunie

- gelet op zijn besluit van 10 mei 1988 inzake de vaststelling van het reglement van de Prijs der Nederlandse Letteren
- gelet op zijn besluit van 13 oktober 2003 inzake een wijziging van het reglement

- van de Prijs der Nederlandse Letteren
- gelet op de voordracht van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren van 11 november 2003

besluit

1. te benoemen tot voorzitter van de jury voor de Prijs der Nederlandse Letteren:
de heer J. Deleu

te benoemen tot leden van de jury voor de Prijs der Nederlandse Letteren:
de heer G. Buelens
mevrouw R. Gianotten
de heer J. Van der Horst
mevrouw E. Leijnse
mevrouw M. Meijer
mevrouw L. Missine

en tot secretaris:
mevrouw L. Vannyvel

2. afschrift van dit besluit en van het eerder genoemd besluit inzake de vaststelling van het reglement van de Prijs der Nederlandse Letteren toe te zenden aan de genoemde personen

3. afschrift van dit besluit te doen plaatsen in het Belgisch Staatsblad en in de Nederlandse Staatscourant

4. de Algemeen Secretaris van de Nederlandse Taalunie te belasten met de uitvoering van dit besluit.

Meer informatie over de werkzaamheden van de Taalunie vindt u op: www.taalunieversum.org.
Onze brochure en andere publicaties zijn via de website te bestellen.
Gehele of gedeeltelijke overname van de tekst van *De Taalunie in 2003 en 2004: een tussenbalans* is alleen toegestaan met bronvermelding.

Colofon

Uitgave
Nederlandse Taalunie
mei 2004

Tekst
Hendrikx Van der Spek

Vormgeving
Bailleul Ontwerpbureau

Druk
Drukkerij Vansevenant

anus, taal,
communic
atie, lit
n spraak
tuur, ta
erlands
nds, onde

adres

Lange Voorhout 19
Postbus 10595
2501 HN Den Haag
Nederland

telefoon

+31 70 346 95 48

fax

+31 70 365 98 18

e-mail

info@taalunie.org

internet

www.taalunieversum.org